

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2013. november 21.*

„Állami támogatások — EUMSZ 107. cikk és EUMSZ 108. cikk — Repülőteret üzemeltető közvállalkozás által egy alacsony költséggel működő légitársaság számára biztosított előnyök — Az ezen intézkedésre vonatkozó hivatalos vizsgálati eljárás megindítását elrendelő határozat — A tagállami bíróságok arra irányuló kötelezettsége, hogy a támogatás fennállását illetően az e határozatban foglalt bizottsági értékeléshez igazodjanak”

A C-284/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Koblenz (Németország) a Bírósághoz 2012. június 7-én érkezett, 2012. május 30-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Deutsche Lufthansa AG**

és

a **Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH**

között,

a **Ryanair Ltd**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot és A. Arabadjiev (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. április 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Deutsche Lufthansa AG képviseletében A. Martin-Ehlers Rechtsanwalt,
- a Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH képviseletében T. Müller-Heidelberg Rechtsanwalt,

* Az eljárás nyelve: német.

- a Ryanair Ltd képviselőjében G. Berrisch Rechtsanwalt,
- a német kormány képviselőjében T. Henze és K. Petersen, meghatalmazotti minőségben,
- a belga kormány képviselőjében T. Materne és J.-C. Halleux, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: A. Lepière avocat,
- a holland kormány képviselőjében M. Noort és C. Wissels, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna és M. Szpunar, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében V. Di Bucci és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. június 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 107. cikk és az EUMSZ 108. cikk értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a Deutsche Lufthansa AG (a továbbiakban: Lufthansa) és a Frankfurt-Hahn repülőtér (Németország) üzemeltető Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH (a továbbiakban: FFH) között az FFH által a Ryanair Ltd (a továbbiakban: Ryanair) részére nyújtott állami támogatások megszüntetése és visszatéríttetése tárgyában folyamatban levő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

- 3 Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 83., 1999.3.27., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet. 1. kötet, 339. o.) 3. cikkének szövege a következő:

„A 2. cikk (1) bekezdése szerint bejelentendő támogatás nem léptethető hatályba a Bizottság támogatást engedélyező határozata előtt vagy a határozatának vélelmezett meghozatala előtt.”

- 4 Ugyanezen rendeletnek „A bejelentés előzetes vizsgálata és a Bizottság határozatai” című 4. cikkének (2)–(4) bekezdése a következőket írja elő:

„(2) Amennyiben az előzetes vizsgálatot követően a Bizottság úgy találja, hogy a bejelentett intézkedés nem valósít meg támogatást, megállapítását határozatban rögzíti.

(3) Amennyiben az előzetes vizsgálatot követően a Bizottság úgy találja, hogy nem merült fel kétség a bejelentett intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően, és amennyiben az a[z EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, a Bizottság úgy határoz, hogy az intézkedés összeegyeztethető a közös piaccal [...].

(4) Amennyiben az előzetes vizsgálatot követően a Bizottság úgy találja, hogy kétség merült fel a bejelentett intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően, a[z EUMSZ 108. cikk] (2) bekezdése szerinti eljárás kezdeményezéséről dönt (továbbiakban: »hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményező határozat« [helyesen: hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat]).”

- 5 Az említett rendelet „Hivatalos vizsgálati eljárás” címet viselő 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményező [helyesen: megindító] határozat összefoglalja a vonatkozó ténybeli és jogi kérdéseket, tartalmazza a Bizottság előzetes értékelését a javasolt intézkedés támogatási jellegére vonatkozóan, és meghatározza a közös piaccal való összeegyeztethetőséggel kapcsolatban felmerült kétségeket. A határozat felszólítja az érintett tagállamot és az egyéb érdekelt feleket [helyesen: érintett feleket], hogy nyújtsák be észrevételeiket egy meghatározott, általában egy hónapot meg nem haladó határidőn belül. [...]”

- 6 Ugyanezen rendeletnek „A Bizottság határozata a hivatalos vizsgálati eljárás lezárásáról” címet viselő 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 8. cikk sérelme nélkül a hivatalos vizsgálati eljárást az e cikk (2)–(5) bekezdése szerinti határozattal zárják le.

(2) Amennyiben a Bizottság úgy találja, hogy az érintett tagállam által végrehajtott módosítást követően a bejelentett intézkedés nem minősül támogatásnak, megállapítását határozatban rögzíti.

(3) Amennyiben a Bizottság úgy találja, hogy adott esetben az érintett tagállam által végrehajtott módosítást követően a bejelentett intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó kételyek megszűntek, a Bizottság az intézkedést a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítja [...].

(4) A Bizottság [...] feltételeket határozhat meg megengedő határozatában, [...] és [...] kötelezettségeket állapíthat meg [...].

(5) Amennyiben a Bizottság úgy találja, hogy a bejelentett támogatás nem egyeztethető össze a közös piaccal, úgy határoz, hogy a támogatást nem lehet bevezetni [...].

(6) A (2), (3), (4) és (5) bekezdés alapján hozott határozatokat a 4. cikk (4) bekezdésében felmerült kétségek megszűnését követő legrövidebb időn belül meg kell hozni. A Bizottság a lehető legnagyobb mértékben törekszik arra, hogy az eljárás megkezdésétől számított 18 hónapon belül határozatot hozzon. [...]

[...]”

- 7 A 659/1999 rendeletnek az „A támogatás felfüggesztéséről vagy ideiglenes visszatérítéséről szóló rendelkezés” címet viselő 11. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A Bizottság, miután lehetőséget biztosított az érintett tagállamnak észrevételei megtételére, olyan határozatot hozhat, amely megköveteli a jogellenes támogatás nyújtásának felfüggesztését, amíg a Bizottság határozatot nem hoz a támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségéről [...].

(2) A Bizottság, miután lehetőséget biztosított az érintett tagállamnak észrevételei megtételére, olyan határozatot hozhat, amely megköveteli a jogellenes támogatás nyújtásának ideiglenes visszatérítését [helyesen: amely a jogellenesen nyújtott támogatás ideiglenes visszatérítésére szólítja fel a tagállamot], amíg a Bizottság határozatot nem hoz a támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségéről [...].

[...]”

- 8 E rendeletnek „A rendelkezés be nem tartása” címet viselő 12. cikke a következőképpen rendelkezik:
- „Amennyiben a tagállam nem tartja be a felfüggesztő vagy a visszatérítési [helyesen: visszatérítettési] rendelkezést, a Bizottság jogosult – a rendelkezésére álló információk alapján az ügy lényegére vonatkozó vizsgálat elvégzése mellett – az ügyet közvetlenül a [...] [Bíróság] elé utalni, és annak megállapítását kérni, hogy a rendelkezések be nem tartása a Szerződés megsértését jelenti.”
- 9 Az említett rendeletnek „A Bizottság határozatai” című 13. cikke szerint:
- „(1) A lehetséges jogellenes támogatás vizsgálata a 4. cikk (2), (3) vagy (4) bekezdése szerinti határozattal zárul. A hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatok esetében az eljárást a 7. cikk szerinti határozat zárja. [...]
- (2) Jogellenes támogatások esetén, a 11. cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül, a Bizottságot nem köti a 4. cikk (5) bekezdésében, a 7. cikk (6) bekezdésében és a 7. cikk (7) bekezdésében meghatározott határidő.
- [...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 10 A Frankfurt-Hahni polgári repülőteret üzemeltető FFH 2009 januárjáig 65%-ban a Fraport AG, 17,5%-ban Rajna-vidék–Pfalz tartomány, 17,5%-ban pedig Hessen tartomány tulajdonában állt. A Fraport AG tőzsdén jegyzett részvénytársaság, amelynek többségi tulajdonosa a Németországi Szövetségi Köztársaság, Hessen tartomány és Majna-Frankfurt városa.
- 11 Az FFH tevékenysége megkezdésétől fogva több millió eurós éves veszteséget termelt. 2011. december 31-én a veszteség mintegy 197 millió euró összegre rúgott. A veszteségeket 2009-ig a Fraport AG eredményátutalási megállapodás keretében átvállalta. 2009. január 1-jén azonban a Fraport AG egy eurós jelképes áron eladta a részesedését Rajna-vidék–Pfalz tartománynak. Az átruházást azzal indokolta, hogy nem lehet a Frankfurt-Hahni repülőtér által termelt veszteségek csökkentése érdekében az utasokra illetéket róni, mert a Ryanair jelezte, hogy ilyen illeték bevezetése esetén kivonulna a repülőtérrel.
- 12 A Ryanair alacsony költséggel működő légitársaság a Frankfurt-Hahni repülőtér utasforgalmának több mint 95%-át bonyolítja. A repülőtér 2001-es díjszabása szerint a repülőteret használó légitársaságoknak induló utasonként 4,35 eurót kell fizetniük. A Ryanairnek azonban egyáltalán nem számítottak fel díjat a felszállás, a megközelítés, a leszállás vagy a repülőtér infrastruktúrájának használata után, mivel a Ryanair kizárólag olyan repülőgépeket használ, amelyek az említett díjszabály szerint kivételre jogosítanak, ugyanis felszállótömegük 5,7 és 90 tonna között mozog.
- 13 A Frankfurt-Hahni repülőtér 2006-os díjszabása szerint a díjat az alapján kell megállapítani, hogy az adott légitársaság hány utast szállít évente erről a repülőtérrel; a díj összege 5,35 eurótól (évi 100 000-nél kevesebb utas) 2,24 euróig (évi 3 millió utas) terjed. A díjszabás ezenkívül mentességet ad a leszállási és a felszállási díjak, valamint a léginnavigációs szolgáltatások és a földi kiszolgálás nyújtásával kapcsolatos díjak alól, amennyiben a földi kiszolgálás tartama nem haladja meg a 30 percet. Az említett díjszabás az új légiútvonalak megnyitására vonatkozóan „értékesítési támogatás” nyújtását is előírta. Ennek a támogatásnak az összegét az érintett légitársaság által szállított utasok összlétszáma alapján kell megállapítani. A Ryanair részesült az említett támogatásból.
- 14 A Lufthansa, mivel álláspontja szerint az FFH kereskedelmi gyakorlata a Bizottság felé be nem jelentett, és így az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével nyújtott állami támogatásnak minősült, 2006. november 26-án arra irányuló kérelemmel fordult a Landgericht Bad Kreuznachhoz (bad

kreuznachi területi bíróság), hogy rendelje el a Ryanairnek „értékesítési támogatás” címén 2002 és 2005 között kifizetett összegek visszatéríttetését, a reptéri díjak mérséklésének megfelelő összeg megtéríttetését, amelyben a Ryanair 2003-ban, a 2001-es díjszabás alkalmazása miatt részesült, valamint tiltsa meg a Ryanair részére további támogatás nyújtását.

- 15 Miután a kérelmét elutasították, a Lufthansa fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Koblenzhez (koblenzi tartományi legfelsőbb bíróság). A fellebbezés eredménytelenségét követően felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság). A Bundesgerichtshof 2011. február 10-én hatályon kívül helyezte az Oberlandesgericht Koblenz ítéletét, és visszautalta elé az ügyet annak megállapítása végett, hogy megsértették-e az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését.
- 16 2008. június 17-i határozatával a Bizottság megindította a Németországi Szövetségi Köztársaság által az FFH és a Ryanair részére nyújtott esetleges állami támogatásokra vonatkozó, EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárást (HL 2009. C 12., 6. o.). Az e határozatban foglalt intézkedések között a repülőtéri díjak csökkentése, valamint a Ryanairnek nyújtott értékesítési támogatásra vonatkozó rendelkezések is szerepeltek. Az említett határozatban a Bizottság arra az előzetes álláspontra jutott, hogy az érintett intézkedések mindegyike szelektív, és az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak minősül, kivéve, ha megfelel a magánbefektető elvének. Ezen elvvel kapcsolatban a Bizottság rámutatott arra, hogy a 2008. június 17-i határozat elfogadásakor rendelkezésére álló információk alapján a Ryanair által kifizetett repülőtéri díjak nem elegendők az FFH részéről felmerült költségek fedezésére.
- 17 Az Oberlandesgericht Koblenz ezért az állami támogatásra vonatkozó jogszabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról szóló bizottsági közlemény (HL 2009. C 85., 1. o.) 3.2. szakasza alapján a Bizottság véleményét kérte. A Bizottság véleménye szerint az Oberlandesgericht Koblenz nem köteles értékelni, hogy a szóban forgó intézkedések állami támogatásnak minősülnek-e, mivel az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése megsértéséből eredő valamennyi következmény alkalmazása érdekében a 2008. június 17-i határozatra támaszkodhat. Az érdemi részben a Bizottság kimondta, hogy a szóban forgó intézkedések az államnak tulajdoníthatóak és szelektívnek minősülnek.
- 18 Mivel az Oberlandesgericht Koblenz ezzel szemben úgy véli, hogy köteles annak értékelésére, hogy a szóban forgó intézkedések állami támogatásnak minősülnek-e, és mivel kételyei merültek fel különösen az intézkedések szelektív jellegét illetően, úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárását, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Azzal a következménnyel jár-e az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének második mondata szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindítására vonatkozó, meg nem támadott bizottsági határozat, hogy a nemzeti bíróság a teljesített kifizetések visszatéríttetésére és a jövőbeli kifizetések megtiltására irányuló kereset tárgyában folytatott eljárásban a támogatási jelleg értékelése tekintetében kötve van a Bizottság jogi álláspontjához, amelyet az eljárás megindításáról szóló határozatban képvisel?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

A támogatásokra vonatkozó jog szempontjából az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett szelektív intézkedéseknek tekintendők-e [...] a tagállamok és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról, illetve egyes vállalkozások pénzügyi átláthatóságáról szóló, 2006. november 16-i 2006/111/EK bizottsági irányelv (HL L 318., 17. o.) 2. cikke b) pontjának i. alpontja értelmében vett, repülőteret üzemeltető közvállalkozás intézkedései pusztán azért, mert azok csak a repülőteret használó légitársaságok javát szolgálják?

- 3) A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén:
- a) Meghiúsul-e a szelektivitás feltétele, ha a repülőteret üzemeltető közvállalkozás átlátható módon a repülőtér használata mellett döntő minden légitársaság számára ugyanazokat a használati feltételeket biztosítja?
 - b) Abban az esetben is így van-e ez, ha a repülőtér üzemeltetője egy bizonyos üzleti modellt (a jelen esetben: az alacsony költséggel működő légitársaságokkal való együttműködést) követ, a használati feltételeket ezen ügyfélkörre szabták, és ezért azok nem minden légitársaság számára egyformán vonzóak?
 - c) Szelektív intézkedésről van-e szó legalábbis akkor, ha a repülőtér utasforgalmának jelentős részét sok éven keresztül egy légitársaság adja?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Az elfogadhatóságról

- 19 A Lufthansa vitatja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, arra hivatkozva, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása nem megfelelő, és a határozat nem ismerteti részletesen az alapeljárás ténybeli hátterét.
- 20 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog nemzeti bíróság számára hasznos értelmezésének szüksége megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa felvetett kérdés ténybeli és jogszabályi hátterét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyekben e kérdés alapul (lásd a C-380/05. sz. Centro Europa 7 ügyben 2008. január 31-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-349. o.] 57. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a C-384/08. sz. Attanasio Group ügyben 2010. március 11-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-2055. o.] 32. pontját). E követelmények különösen érvényesek a versenyjog területén, amelyet összetett ténybeli és jogi helyzetek jellemeznek (lásd ebben az értelemben a C-320/90-C-322/90. sz., Telemarsicabruzzo és társai egyesített ügyekben 1993. január 26-án hozott ítélet [EBHT 1993., I-393. o.] 7. pontját, valamint a fent hivatkozott Attanasio Group ügyben hozott ítélet 32. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 21 A Bíróság ítélkezési gyakorlatában hangsúlyozta annak fontosságát is, hogy a nemzeti bíróságnak megjelölje azon okokat, amelyek arra indították, hogy felvesse az uniós értelmezését, és amelyek alapján szükségesnek tartotta előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjeszteni a kérdéseit (lásd ebben az értelemben a C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04. sz., ABNA és társai egyesített ügyekben 2005. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10423. o.] 46. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a C-432/10. sz., Chihabi és társai ügyben 2011. január 20-án hozott végzés 22. pontját).
- 22 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat tartalmazza azokat a ténybeli és jogi elemeket, amelyek lehetővé teszik mind a Bíróság számára, hogy megfelelően megválaszolja a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit, mind pedig a tagállamok kormányai és a többi érintett számára, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke alapján észrevételeket nyújtsanak be. Ezen túlmenően a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra utaló határozatában világosan megjelölte azokat az okokat, amelyek alapján szükségesnek tartotta előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjeszteni a kérdéseket.
- 23 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható..

Az első kérdésről

- 24 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy ha a Bizottság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján egy be nem jelentett és végrehajtás alatt álló állami intézkedéssel szemben megindította az említett cikk (2) bekezdésében foglalt hivatalos vizsgálati eljárást, akkor a nemzeti bíróság az ezen intézkedés végrehajtásának megtiltására és a már teljesített kifizetések visszatérítésére irányuló kérelem tárgyában folytatott eljárásban köteles-e megállapítani az intézkedés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kötelezettség esetleges megsértéséből eredő következményeket.
- 25 Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése az új tervezett támogatásokra vonatkozó előzetes ellenőrzési rendszert állít fel (a 120/73. sz. Lorenz-ügyben 1973. december 11-én hozott ítélet [EBHT 1973., 1471. o.] 2. pontja, valamint C-199/06. sz., CELF és Ministre de la Culture et de la Communication ügyben 2008. február 12-én hozott ítélet [a továbbiakban: CELF I-ítélet] [EBHT 2008., I-469. o.] 37. pontja).
- 26 Az így szabályozott megelőzés célja az, hogy csak a belső piaccal összeegyeztethető támogatások valósuljanak meg. E célkitűzés megvalósítása érdekében a tervezett támogatások végrehajtása időben eltolódik addig, ameddig a végleges bizottsági határozat el nem oszlatja az összeegyeztethetőséggel kapcsolatos kételyeket (a fent hivatkozott CELF I-ítélet 48. pontja).
- 27 Ezen ellenőrzési rendszer végrehajtásának feladata egyrészt a Bizottságra, másrészt pedig a nemzeti bíróságokra hárul, amelyek egymást kiegészítő, de egymástól elkülönülő szereppel bírnak (lásd ebben az értelemben a C-39/94. sz., SFEI és társai ügyben 1996. július 11-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-3547. o.] 41. pontját; a C-261/01. és C-262/01. sz., Van Calster és társai egyesített ügyekben 2003. október 21-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-12249. o.] 74. pontját, valamint a C-368/04. sz., Transalpine Ölleitung in Österreich ügyben 2006. október 5-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-9957. o.] 36. és 37. pontját).
- 28 Míg ugyanis a támogatási intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetőségének mérlegelése az uniós bíróságok ellenőrzése alatt eljáró Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, addig a nemzeti bíróságok a végleges bizottsági határozat meghozataláig a jogalanyok jogainak megóvását biztosítják az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt kötelezettség megsértése esetében (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott van Calster és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 75. pontját, valamint a fent hivatkozott Transalpine Ölleitung in Österreich ügyben hozott ítélet 38. pontját).
- 29 A nemzeti bíróságok részvétele a tervezett támogatás végrehajtásának az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése utolsó mondatában foglalt tilalmához fűződő közvetlen hatályból következik. A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy az e rendelkezésben rögzített végrehajtási tilalom azonnal alkalmazandó valamennyi olyan támogatásra, amelyet, bejelentés nélkül terveztek végrehajtani (a fent hivatkozott Lorenz ügyben hozott ítélet 8. pontja; a C-354/90. sz., Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon ügyben 1991. november 21-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-5505. o., a továbbiakban: FNCE-ítélet] 11. pontja, valamint a fent hivatkozott SFEI és társai ügyben hozott ítélet 39. pontja).
- 30 A nemzeti bíróságoknak biztosítaniuk kell a jogalanyok számára azt, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése utolsó mondatának megsértéséből eredő valamennyi következményt a nemzeti joguknak megfelelően megállapítsák, mind a végrehajtásra vonatkozó jogi aktusok érvényességét, mind az e rendelkezés vagy az esetleges ideiglenes intézkedések megsértésével nyújtott pénzügyi támogatások visszatérítését illetően (a fent hivatkozott FNCE-ítélet 12. pontja, valamint a fent hivatkozott SFEI és társai ügyben hozott ítélet 40. pontja).

- 31 A nemzeti bíróságok tevékenységének következképpen az a célja, hogy a támogatások végrehajtása jogellenességének orvoslására alkalmas intézkedéseket hozzanak annak érdekében, hogy a kedvezményezett ne őrizhesse meg a támogatás feletti rendelkezés jogát a bizottsági határozat meghozataláig hátralévő idő alatt (a C-1/09. sz., CELF és Ministre de la Culture et de la Communication ügyben 2010. március 11-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-2099. o.] 30. pontja).
- 32 A Bizottság által megindított, az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárás tehát nem mentesítheti a nemzeti bíróságokat azon kötelezettségük alól, hogy megvédjék a jogalanyok jogait az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének esetleges megsértése esetén (a fent hivatkozott SFEI és társai ügyben hozott ítélet 44. pontja).
- 33 Következésképpen e kötelezettség terjedelme attól függően változhat, hogy a Bizottság megindította-e a hivatalos vizsgálati eljárást a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő jogvita tárgyát képező intézkedésre vonatkozóan.
- 34 Amennyiben a Bizottság még nem indította meg a hivatalos vizsgálati eljárást, és ezért még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a vizsgált intézkedések állami támogatásnak minősülhetnek-e, a nemzeti bíróságok – amennyiben az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése utolsó mondatának esetleges megsértéséből eredő következmények megállapítása iránti kérelemmel fordultak hozzájuk – kénytelen lehet értelmezni és alkalmazni a támogatás fogalmát annak megállapítása végett, hogy ez utóbbiakat be kellett volna-e jelenteni a Bizottságnak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott SFEI és társai ügyben hozott ítélet 49. és 53. pontját, valamint a rendelkező rész 1. pontját). Így különösen azt is meg kell vizsgálniuk, hogy a szóban forgó intézkedés előnynek minősül-e és szelektív-e, azaz hogy előnyben részesít-e bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos termelőket az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében (a fent hivatkozott Transalpine Ölleitung in Österreich ügyben hozott ítélet 39. pontja).
- 35 AZ EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség és végrehajtási tilalom ugyanis azokra a tervezett támogatásokra vonatkozik, amelyek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősülhetnek. Ennélfogva a nemzeti bíróságoknak az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése utolsó mondatának esetleges megsértéséből eredő következmények megállapítása előtt határozniuk kell arról, hogy a szóban forgó intézkedések állami támogatásnak minősülnek-e.
- 36 Abban az esetben, ha a Bizottság már megindította az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárást, meg kell vizsgálni, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen intézkedéseket kell hozniuk.
- 37 Bár nem kétséges, hogy a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatban foglalt értékelések előzetes jellegűek, ez a körülmény nem jelenti azt, hogy a határozat nem vált ki joghatást.
- 38 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy amennyiben a nemzeti bíróságok megtehetnék, hogy úgy ítélik meg, hogy valamely intézkedés nem minősül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásnak, és ezért nem függesztik fel a végrehajtását, miközben a Bizottság a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatában azt állapítja meg, hogy ez az intézkedés támogatási elemeket tartalmazhat, akkor megghiúsulna az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének hatékony érvényesülése.
- 39 Egyrészt ugyanis, ha a kérdéses intézkedés támogatási jellegének a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatban foglalt előzetes értékelését a végleges bizottsági határozat utóbb helybenhagyja, akkor a nemzeti bíróságok megsértették volna az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében és a 659/1999 rendelet 3. cikkében előírt azon kötelezettségüket, hogy valamennyi tervezett támogatás végrehajtását felfüggesztik mindaddig, amíg a Bizottság határozatot nem hoz a támogatás belső piaccal való összeegyeztethetőségéről.

- 40 Másrészt, még ha a végleges határozatban a Bizottság azt is állapítaná meg, hogy nem állnak fenn támogatási elemek, a jelen ítélet 25. és 26. pontjában ismertetett, az EUM-Szerződéssel létrehozott, állami intézkedésekre vonatkozó ellenőrzési rendszer alapjául szolgáló megelőzési cél megköveteli, hogy – miután a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatban kételyek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy ez az intézkedés támogatásnak minősül-e és összeegyeztethető-e a belső piaccal – a végrehajtását halasszák el mindaddig, amíg a végleges bizottsági határozat el nem oszlatja ezeket a kételyeket.
- 41 Azt is hangsúlyozni kell, hogy az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok alkalmazása a nemzeti bíróságok és a Bizottság, illetve az uniós bíróságok közötti jóhiszemű együttműködés kötelezettségén alapul, amelynek keretében ezek mindegyike a Szerződésben ráruházott funkció szerint jár el. Ezen együttműködés keretében a nemzeti bíróságok az uniós jogból eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében kötelesek megtenni a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket, ahogyan ez az EUSZ 4. cikk (3) bekezdéséből következik. Ennélfogva a nemzeti bíróságoknak tartózkodniuk kell különösen attól, hogy olyan határozatot hozzanak, amely ellentétes a Bizottság – akár ideiglenes – határozatával.
- 42 Következésképpen, ha a Bizottság egy végrehajtás alatt álló intézkedéssel szemben megindította a hivatalos vizsgálati eljárást, akkor a nemzeti bíróságok kötelesek mindazokat az intézkedéseket meghozni, amelyek az említett intézkedés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kötelezettség esetleges megsértéséből eredő következmények megállapításához szükségesek.
- 43 A nemzeti bíróságok e célból úgy határozhatnak, hogy felfüggesztik a szóban forgó intézkedés végrehajtását és elrendelik a már teljesített kifizetések visszatéríttetését. Úgy is határozhatnak, hogy ideiglenes intézkedéseket rendelnek el az érintett felek érdekeinek, valamint a hivatalos vizsgálati eljárást megindító bizottsági határozat hatékony érvényesülésének védelme érdekében.
- 44 Amennyiben a nemzeti bíróságok részéről kétely merül fel arra vonatkozóan, hogy a szóban forgó támogatás állami támogatásnak minősül-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében, illetve a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatban, akkor egyrészt a Bizottsághoz fordulhatnak felvilágosításért, másrészt pedig az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdésének a Bíróság által adott értelmezése alapján előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszthetnek a Bíróság elé (az állami támogatásokkal összefüggő érvényesség értékelésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmekkel kapcsolatban lásd e célból a C-222/04. sz., Cassa di Risparmio di Firenze és társai ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-289. o.] 72–74. pontját).
- 45 A fenti megállapítások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy
- ha a Bizottság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján egy be nem jelentett és végrehajtás alatt álló intézkedéssel szemben megindította az említett cikk (2) bekezdésében foglalt hivatalos vizsgálati eljárást, akkor a nemzeti bíróság az ezen intézkedés végrehajtásának megtiltására és a már teljesített kifizetések visszatéríttetésére irányuló kérelem tárgyában folytatott eljárásban köteles mindazokat az intézkedéseket meghozni, amelyek az említett intézkedés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kötelezettség esetleges megsértéséből eredő következmények megállapításához szükségesek.
 - A nemzeti bíróság e célból úgy határozhat, hogy felfüggeszti a szóban forgó intézkedés végrehajtását és elrendeli a már teljesített kifizetések visszatéríttetését. Úgy is határozhat, hogy ideiglenes intézkedéseket rendel el az érintett felek érdekeinek, valamint a hivatalos vizsgálati eljárást megindító bizottsági határozat hatékony érvényesülésének védelme érdekében.
 - Amennyiben a nemzeti bíróság részéről kétely merül fel arra vonatkozóan, hogy a szóban forgó támogatás állami támogatásnak minősül-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében, illetve a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatban,

akkor egyrészt a Bizottsághoz fordulhat felvilágosításért, másrészt pedig az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdése alapján előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszthet, illetve köteles terjeszteni a Bíróság elé.

A második és a harmadik kérdéstről

46 Tekintettel az első kérdésre adott válaszra, a második és a harmadik kérdésre nem kell válaszolni.

A költségekről

47 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Ha az Európai Bizottság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján egy be nem jelentett és végrehajtás alatt álló intézkedéssel szemben megindította az említett cikk (2) bekezdésében foglalt hivatalos vizsgálati eljárást, akkor a nemzeti bíróság az ezen intézkedés végrehajtásának megtiltására és a már teljesített kifizetések visszatéríttetésére irányuló kérelem tárgyában folytatott eljárásban köteles mindazokat az intézkedéseket meghozni, amelyek az említett intézkedés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kötelezettség esetleges megsértéséből eredő következmények megállapításához szükségesek.

A nemzeti bíróság e célból úgy határozhat, hogy felfüggeszti a szóban forgó intézkedés végrehajtását és elrendeli a már teljesített kifizetések visszatéríttetését. Úgy is határozhat, hogy ideiglenes intézkedéseket rendel el az érintett felek érdekeinek, valamint az Európai Bizottság által hozott, a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat hatékony érvényesülésének védelme érdekében.

Amennyiben a nemzeti bíróság részéről kétely merül fel arra vonatkozóan, hogy a szóban forgó támogatás állami támogatásnak minősül-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében, illetve a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozat érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatban, akkor egyrészt az Európai Bizottsághoz fordulhat felvilágosításért, másrészt pedig az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdése alapján előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszthet, illetve köteles terjeszteni az Európai Unió Bírósága elé.

Aláírások